

VALORILE EDUCAȚIEI ACTUALE ÎN EXTREMISMUL COTIDIAN

Conf. univ. dr. Roxana TOPOR

*Facultatea de Științe Juridice și Științe Economice Constanța,
Universitatea Spiru Haret București, România
toporroxana@yahoo.com*

ABSTRACT: Current education values in everyday extremism.

In a global context marked by increasing ideological tensions, education plays a crucial role in shaping social attitudes and behaviors. Education systems can influence critical thinking, tolerance and inclusion, or conversely contribute to the radicalization of young people through educational gaps and exposure to extremist narratives. The paper emphasizes the need for adapted educational interventions that promote democratic values and respect for diversity, thus contributing to combating extremism in contemporary society.

Keywords: *education, extremism, contemporary value, critical thinking, tolerance.*

Introducere

Tema „Valorile educației actuale în extremismul cotidian” aduce în discuție modul în care educația poate aborda și contracara manifestările extreme în societate. Educația modernă are un rol crucial în formarea unor valori¹ și competențe care să ajute la navigarea și înțelegerea unui mediu social tot mai polarizat și divizat.

Educația actuală poate combate extremismul prin încurajarea gândirii critice², care permite elevilor și studenților să analizeze informații din diverse surse și să distingă între fapte și manipulare.

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Current Values of Education and Culture”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.

2 Samuel Bâlc, „Omul integru: Între libertatea conștiinței și o libertate responsabilă”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Vol.8, Nr.1, 2020, pp.568-580.

Valorile de toleranță și acceptare a diversității sunt esențiale pentru combaterea atitudinilor și comportamentelor extremiste.³ Prin promovarea empatiei și înțelegerii interculturale, educația poate contribui la reducerea prejudecăților și xenofobiei.

Educația care include dezvoltarea competențelor sociale și emoționale ajută indivizii să gestioneze mai bine emoțiile și să interacționeze eficient cu alții, ceea ce poate preveni escaladarea conflictelor.

Înțelegerea drepturilor și responsabilităților civice, precum și a istoriei recente, poate ajuta elevii să înțeleagă impactul acțiunilor extreme și să se angajeze în mod constructiv în societate.⁴

Educația, prin aceste direcții, poate juca un rol vital în prevenirea radicalizării și a extremismului, creând o bază solidă pentru o societate mai stabilă și mai inclusivă.

Educația critică în gândire este extrem de valoroasă pentru studenții la drept, deoarece dezvoltă abilități esențiale pentru interpretarea legilor și argumentarea juridică. Această formă de educație îi ajută pe studenți să devină analitici, să evalueze diverse perspective și să construiască argumente solide, ceea ce este fundamental în practica juridică.

Studenții la drept trebuie să poată înțelege și interpreta texte legale complexe, precum legi, decizii judecătorești și doctrine. Gândirea critică îi ajută să identifice nuanțele și implicațiile diverse ale acestor texte.

Capacitatea de a construi argumente logice și de a le susține cu dovezi adecvate este esențială. Gândirea critică le permite să vadă dincolo de argumentele evidente și să analizeze posibilele contraargumente. În drept, nu toate sursele sunt de încredere sau relevante. Studenții trebuie să poată evalua critic calitatea și relevanța surselor, fie că este vorba de documente juridice, mărturii sau analize.

Gândirea critică încurajează înțelegerea diferitelor puncte de vedere, ceea ce este crucial în drept, unde adesea trebuie să reprezinte interesele

3 Ioan-Gheorghe Rotaru, "The Transylvanian Diet: A Precedent to Human Rights and Religious Freedom - 400 Years Prior to the Universal Declaration of Human Rights", în *Shaping a World of Freedoms: 75 Years of Legacy and Impact of the Universal Declaration of Human Rights*, Nelu Burcea and Liberato C. Bautista (eds.), New York, United Nations Plaza, UNEQUAL World Research Center, 2023, pp. 205-221.

4 Sjøen, M. M., & Mattsson, C., "Preventing Violent Extremism Through Education: Political Influence, and the Role of Democratic Education", *British Journal of Educational Studies*, 2020.

unor părți diferite sau să înțeleagă contextul mai larg al unei probleme legale.

Studentii la drept sunt frecvent puși în situația de a lua decizii etice dificile. Gândirea critică îi ajută să cântărească opțiunile și să ia decizii informate care respectă atât legea, cât și normele etice. Prin urmare, educația critică în gândire nu doar că îi pregătește pe studenții la drept pentru provocările profesionale, dar contribuie și la formarea lor ca cetățeni responsabili și conștienți de implicațiile actelor lor în societate.⁵

Educația juridică joacă un rol esențial în formarea viitorilor avocați, judecători și profesioniști din domeniul legii, pregătindu-i să înțeleagă și să răspundă provocărilor sociale, inclusiv extremismul cotidian. Valorile pe care educația juridică le promovează în acest context sunt diverse și vizează atât competențele tehnice, cât și dezvoltarea unei conștiințe etice și civice.

1. Respectul pentru statul de drept

Educația juridică subliniază importanța statului de drept ca fundament al unei societăți democratice și civilizate. Acesta este esențial pentru combaterea extremismului, oferind un cadru în care conflictele pot fi rezolvate pașnic și în mod echitabil.

Respectul pentru statul de drept este o piatră de temelie în funcționarea oricărei societăți democratice și civilizate. Acest principiu presupune că toate persoanele, instituțiile și entitățile, publice și private, inclusiv statul însuși, sunt supuse și se supun legilor care sunt public promulgate, echitabil aplicate și independent judecate. Este esențial pentru menținerea ordinii și pentru asigurarea că toți cetățenii sunt tratați în mod egal și just.

Respectul pentru statul de drept protejează împotriva abuzurilor de putere de către guvern sau alte autorități.⁶ Legile clare și aplicate consistent asigură că deciziile nu sunt luate la întâmplare sau influențate de preferințe personale.

Prin statul de drept, drepturile fundamentale ale fiecărui individ sunt protejate. Legile oferă un cadru în care drepturile pot fi revendicate și apărate, inclusiv în fața statului. Statul de drept asigură că legile sunt aplicate egal tuturor cetățenilor, indiferent de statutul social, rasă, gen sau re-

5 B. N. Moore, R. Parker, *Critical Thinking*, McGraw-Hill, New York, 2004

6 Marilena Marin, "Drepturile omului între abuz și nediscriminare", *Managementul Intercultural*, Volumul XVI, Nr. 2 (31), Brașov, 2014, pp. 209-213.

ligie. Acest principiu susține ideea de egalitate în fața legii. Societățile care respectă statul de drept, beneficiază de un mediu stabil, în care oamenii pot planifica și investi pe termen lung, știind că legile nu se schimbă arbitrar.

Atunci când statul de drept este respectat, cetățenii au mai multă încredere în instituțiile guvernamentale și în sistemul de justiție. Acest lucru este vital pentru cooperarea civică și pentru participarea activă la viața comunității.

În contextul actual, marcat de tensiuni și polarizare, respectul pentru statul de drept reprezintă un scut împotriva extremismului și a degradării dialogului civilizat. Asigurând că legile sunt corecte și corect aplicate, se poate preveni escaladarea conflictelor și se pot proteja societățile de forțele care ar încerca să submineze ordinea democratică și drepturile omului.⁷

2. Promovarea drepturilor și libertăților fundamentale

Studentii la drept învață despre importanța protejării drepturilor omului și a libertăților civile, inclusiv cum aceste drepturi pot fi apărate în fața abuzurilor sau a legislației represive care ar putea fi promovate de grupări extremiste.

Promovarea drepturilor și libertăților fundamentale este o componentă esențială a oricărui sistem democratic și un element vital al statului de drept. Drepturile și libertățile fundamentale, cum ar fi libertatea de exprimare, dreptul la viață privată, egalitatea în fața legii și dreptul la un proces echitabil, sunt garantate pentru a proteja indivizii împotriva abuzurilor de putere și pentru a asigura o societate echitabilă și justă.⁸

Educația este fundamentală pentru a asigura că fiecare cetățean înțelege drepturile și libertățile pe care le are. Programele educaționale ar trebui să includă informații despre drepturile omului, despre modul în care acestea pot fi protejate și despre mecanismele de reclamare în cazul încălcărilor.

Pentru a promova eficient drepturile și libertățile fundamentale, legislația trebuie să fie nu doar inclusivă și cuprinzătoare, dar și clară și ușor de înțeles pentru toți cetățenii. Acest lucru asigură că legile pot fi folosite eficient de către indivizi pentru a-și apăra drepturile.

7 United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), *A Teacher's Guide on the Prevention of Violent Extremism*, UNESCO Publishing, 2016.

8 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 201-215.

Instituțiile care monitorizează respectarea drepturilor omului, cum ar fi ombudsmanul sau comisiile pentru drepturile omului, trebuie să fie independente de influența politică și bine finanțate pentru a putea funcționa eficient. Acestea joacă un rol crucial în supravegherea guvernului și a altor entități și în protecția drepturilor individuale.

Promovarea drepturilor și libertăților include asigurarea accesului la justiție pentru toți. Acest lucru implică existența unor proceduri judiciare echitabile, rapide și accesibile, și a unor avocați și judecători pregătiți să apere și să interpreteze legile în spiritul drepturilor omului.

Pentru a asigura că drepturile și libertățile sunt respectate, este esențial să existe mecanisme de monitorizare și raportare transparente și eficiente. Acestea pot include atât raportări interne, cât și evaluări internaționale de către organizații precum Națiunile Unite sau Consiliul Europei.

La nivel internațional, statele pot folosi diplomația pentru a promova respectarea drepturilor omului în alte țări. Acest lucru poate fi realizat prin dialoguri bilaterale, sancțiuni sau prin sprijinirea inițiativelor internaționale care promovează drepturile omului.

Promovarea activă a drepturilor și libertăților fundamentale nu doar că protejează indivizii, dar contribuie și la stabilitatea și prosperitatea pe termen lung a societăților.⁹ În contextul unui climat global tot mai polarizat și al creșterii mișcărilor extremiste, această promovare devine și mai critică pentru menținerea valorilor democratice fundamentale.

3. Gândirea critică și analiza

Educația juridică cultivă capacitatea de a analiza critic argumente, legi și politici publice. Aceasta este crucială în identificarea și combaterea retoricii și legislației care ar putea favoriza sau legitima comportamentele extremiste.

Gândirea critică și analiza sunt competențe fundamentale în multe domenii ale cunoașterii și practicii, inclusiv în educație, cercetare, management și luarea deciziilor. Aceste abilități sunt esențiale pentru a evalua informații și argumente, pentru a recunoaște erori de raționament și pentru a dezvolta soluții inovative la probleme complexe. Iată câteva elemente cheie ale gândirii critice și analizei:

⁹ Ioan-Gheorghe Rotaru, "A look at how the concept of human rights has evolved over time", în *Journal For Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, vol 11, nr.2 (2023), pp.825-874.

O bună gândire critică începe cu definirea clară și precisă a problemelor sau întrebărilor care necesită soluții. Acest lucru necesită discernământ și capacitatea de a distinge între problemele esențiale și cele periferice.

Criticul eficient trebuie să fie capabil să evalueze calitatea și relevanța informațiilor pe care le primește, să distingă între fapte și opinii și să identifice posibilele prejudecăți sau erori în surse. Atât în propria gândire, cât și în cea a altora, este vital să se identifice presupunerile nejustificate și biasurile care pot distorsiona concluziile. Aceasta include recunoașterea propriilor puncte oarbe și lucrul de a le depăși.

Gândirea critică se bazează pe logica solidă, pe deducții și inferențe corespunzătoare, precum și pe capacitatea de a urmări consecvențele unui argument sau ale unei decizii până la concluzii logice. Capacitatea de a lua decizii bine fundamentate și de a dezvolta soluții la probleme complexe este un rezultat direct al unei gândiri critice eficiente. Aceasta implică adesea sinteza diferitelor perspective și găsirea unor abordări creative.

Gândirea critică nu este completă fără abilitatea de a comunica clar și eficient concluziile. Acest lucru înseamnă a putea prezenta argumente, raționamente și soluții într-un mod care este inteligibil și convingător pentru alții.¹⁰

Un aspect esențial al gândirii critice este capacitatea de autoevaluare și reflecție. Acest lucru permite persoanelor să își revizuiască propriile procese de gândire și decizii, să învețe din erori și să se adapteze la noi informații sau contexte.

Cultivarea gândirii critice și a competențelor de analiză poate transforma modul în care indivizii abordează problemele, contribuind la decizii mai informate și la soluții mai eficiente, în orice domeniu de activitate. Aceasta este deosebit de relevantă în contextul social și profesional contemporan, unde informațiile sunt abundente și adesea contradictorii, necesitând o analiză atentă și judicioasă.¹¹

Este fundamental ca viitorii juriști să înțeleagă și să practice etica profesională, care include respectarea unui cod strict de conduită profesională, promovarea justiției și responsabilitatea de a acționa în interesul public.

10 Dragos Bigu, *Elemente de gândire critică. Repere teoretice și aplicații pentru științele sociale*, București, Editura Pro Universitaria, 2022.

11 Ghid UNESCO pentru educatori, oferind strategii și resurse pentru prevenirea radicalizării și promovarea unei educații incluzive.

Educația juridică actuală încorporează adesea elemente din alte discipline, cum ar fi sociologia, psihologia și științele politice, ajutând studenții să înțeleagă contextul mai larg în care legea este aplicată și modul în care extremismul poate influența societatea. Aceste valori nu doar că pregătesc studenții pentru o carieră în domeniul juridic, dar îi ajută să devină cetățeni informați și responsabili, capabili să identifice și să răspundă adecvat la manifestările de extremism în viața cotidiană.

Concluzii

Un sistem educațional bine structurat, care promovează gândirea critică, empatia și respectul pentru diversitate, poate reduce susceptibilitatea tinerilor la influențele extremiste. În absența unor curriculum-uri care să includă educație civică și pentru drepturile omului, tinerii pot fi mai vulnerabili la narrative extremiste care oferă explicații simple pentru probleme complexe.

Promovarea activă a valorilor democratice, precum libertatea de expresie, egalitatea și justiția, poate contracara tendințele extremiste și poate consolida coeziunea socială.

Programele de educație non-formală și activitățile extracurriculare pot completa educația formală¹², oferind spații de discuție și dezbateri care încurajează toleranța și descurajează. Profesorii trebuie să fie pregătiți să recunoască și să răspundă la semnele de radicalizare în rândul elevilor și să utilizeze pedagogii care promovează incluziunea și coeziunea socială.

Combaterea extremismului prin educație necesită o abordare interdisciplinară care să implice sociologi, psihologi, experți în securitate și educatori în dezvoltarea strategiilor educaționale eficiente. Este esențial să se monitorizeze și să se evalueze constant efectele programelor educaționale asupra reducerii extremismului pentru a ajusta metodele și conținutul în funcție de evoluțiile sociale.

Aceste concluzii subliniază importanța crucială a unei educații bine echilibrate și adaptate provocărilor contemporane pentru prevenirea și combaterea extremismului în societatea actuală.

12 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Current Values of Education and Culture", în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.

Bibliografie:

- BIGU, Dragos, *Elemente de gandire critica. Repere teoretice si aplicatii pentru stiintele sociale*, București, Editura Pro Universitaria, 2022.
- BÂLC, Samuiel, „Omul integru: Între libertatea conștiinței și o libertate responsabilă”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Vol.8, Nr.1, 2020, pp. 568-580.
- MARIN, Marilena, “Drepturile omului între abuz și nediscriminare”, *Managementul Intercultural*, Volumul XVI, Nr. 2 (31), Brașov, 2014, pp. 209-213.
- MOORE, B. N., & PARKER, R., *Critical Thinking*, McGraw-Hill, New York, 2004.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Current Values of Education and Culture”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Valences of Education”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “A look at how the concept of human rights has evolved over time”, în *Journal For Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, vol. 11, nr. 2 (2023), pp. 825-874.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “The Transylvanian Diet: A Precedent to Human Rights and Religious Freedom - 400 Years Prior to the Universal Declaration of Human Rights”, în *Shaping a World of Freedoms: 75 Years of Legacy and Impact of the Universal Declaration of Human Rights*, Nelu Burcea and Liberato C. Bautista (eds.), New York, United Nations Plaza, UNEQUAL World Research Center, 2023, pp. 205-221.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitate-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- SJØEN, M. M., & MATTSSON, C., “Preventing Violent Extremism Through Education: Political Influence, and the Role of Democratic Education”, *British Journal of Educational Studies*, 2020.

Instrumente internaționale:

- *Ghid UNESCO pentru educatori, oferind strategii și resurse pentru prevenirea radicalizării și promovarea unei educații incluzive.*
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), *A Teacher's Guide on the Prevention of Violent Extremism*, UNESCO Publishing, 2016.